

Enheten för planfrågor
Susann Jonsson

Trafikverket
Ärendemottagningen
Christina Eklöf
Box 810
781 28 Borlänge

Val av vägkorridor för ombyggnad av väg 77 delen länsgränsen - Rösa i Norrtälje kommun

Länsstyrelsen har fått tillsänt en samrådshandling för vägplan rörande ombyggnad/nybyggnad av väg 77 och har getts möjlighet att lämna synpunkter inför Trafikverkets val av lokaliseringalternativ. Bakgrunden till projektet är bl.a. att den nuvarande vägen anses ha undermålig standard och brister vad gäller trafiksäkerheten. Länsstyrelsen lämnar nedanstående synpunkter vad gäller vägens lokalisering med stöd av 14 b § väglagen.

Länsstyrelsens synpunkter

Samlad bedömning

I Länsstyrelsens bedömning har innehållet i 2-4 kap. och 5 kap. 3§ miljöbalken (MB) beaktats, då lagrummen ska tillämpas vid den slutliga prövningen av vägplanen. Länsstyrelsen har även beaktat innehållet i kulturmiljölagen (KML), för att belysa projektets genomförbarhet ur ett kulturmiljöperspektiv.

Av hushållningsbestämmelserna följer att brukningsvärd jordbruksmark *endast* får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar *om* det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap 4 § MB). Områden med höga natur- och kulturvärden *ska långt som möjligt skyddas* mot åtgärder som kan skada natur och kulturmiljön. Områden som dessutom är av *riksintresse* för kulturmiljövården *skall skyddas* mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön (3 kap 6 § MB). Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt (3 kap 10 § MB). Av kulturmiljölagen (KML) följer att Länsstyrelsen *endast får lämna tillstånd* till att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning *om fornlämningen medför hinder eller olägenhet som inte står i rimligt förhållande till fornlämningens betydelse* (2 kap 12 § KML).

Länsstyrelsen har tagit del av planhandlingarna, inkomna synpunkter och den 6 maj 2015 även en gjort syn på plats. Länsstyrelsen bedömer att samtliga alternativ

Datum
2015-05-21

Beteckning
3434-3446-2015

har olika för- och nackdelar med hänsyn till natur- och kulturmiljövården, riksintressen, hushållning med jordbruksmark, hälso- och säkerhetsaspekter. Inget alternativ faller ut som den bäst lämpade ur alla aspekter. Länsstyrelsen gör sammantaget följande bedömning.

- Länsstyrelsen har inga invändningar mot åtgärderna som planeras utmed delsträckorna 1, 3, 5 och 7, dvs. åtgärder utmed befintlig väg.
- Länsstyrelsen anser att alternativ 2.2 bör avföras med hänsyn till jordbruksintresset. Nyttan med en förflyttning av vägen enligt alternativ 2.2. bedöms inte överväga den olägenhet som intrånget i jordbruksmarken medför.
- Länsstyrelsen anser att alternativen inom delsträcka 4 behöver utredas vidare för att hitta optimal vägsträckning. Inom norra delen av område 4 finns en rad kända fornlämningar. Ingen arkeologisk utredning har gjorts och det kan inte uteslutas att det finns ytterligare fornlämningar. Det är därför oklart i vilken omfattning en vägsträckning norr om Rimbo kan optimeras med hänsyn till kulturmiljön. Inom den södra delen av område 4 finns brukningsvärd jordbruksmark som kommer att påverkas oavsett sträckningsalternativen söder om Rimbo. Av underlaget framgår dock inte på vilket sätt och hur en vägsträckning eventuellt kan lokaliseras för att minimera skadlig påverkan på jordbruket.
- Länsstyrelsen anser att alternativ 6.1 och 6.2 behöver utredas vidare för att hitta en optimal vägsträckning och närmare utformning. Alternativ 6.3 norr om Finsta bedöms ej genomförbar med hänsyn till kulturmiljöintresset.

Nedan följer Länsstyrelsens motiv till den samlade bedömningen och synpunkter på fortsatt arbete.

Riksintresse kulturmiljö

Utredningsområdet berör tre områden som är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården.

Delsträcka 2 berör området kring Gottröra sockencentra som utgör riksintresse för kulturmiljövården AB 70. Dalgångsbygd utmed den under forntiden viktiga Långhundraleden, dominerad av mindre byar och ensamgårdar med rikt fornlämningsbestånd som speglar en bondebygd med kontinuitet sedan järnåldern. Det äldre vägnätet nämns särskilt som uttryck för riksintresset, varför man bör vara mycket försiktig med att ändra vägars sträckningar i området.

Delsträcka 4 berör riksintresset för kulturmiljö norr om Rimbo. Av kartunderlag som Länsstyrelsen fått ta del av framgår att utredningskorridoren delvis går rakt igenom fornlämningsmiljöer från bronsåldern, varav några är unika i sitt slag. Fornlämningarna ingår i en sammanhängande miljö, som kan skadas om vägen lokaliseras och utformas utan hänsyn till kulturmiljövården på platsen. Eftersom ingen arkeologisk utredning har gjorts, kan det inte heller uteslutas att det finns fler, hittills okända lämningar.

Delsträcka 6 berör ett område kring Skederid och Husby-Sjuhundra sockencentra som utgör riksintresse för kulturmiljövården AB 82. Motiveringen lyder "Dal-

Datum
2015-05-21

Beteckning
3434-3446-2015

gångsbygd utmed forntida vattenled, präglad av förhistoriskt bosättningsmönster med rötter i bronsåldern samt Finsta med minnen från den heliga Birgitta". Här omnämns särskilt Finsta och kopplingen till de medeltida sockenkyrkorna, men även vägnätet som uttryck för riksintresset. Kyrkorna och landskapsavsnitt kring dessa omfattas även av landskapsbildsskydd. Det norra alternativet förbi Finsta – vilket påverkar riksintresse för kulturmiljövården - är oacceptabelt ur kulturmiljösynpunkt. Finstaåsens fornlämningar har stor dignitet, pedagogisk potential och stort upplevelsevärde och det vore förödande för riksintresset om sammanhanget med heliga Birgittas födelseort Finsta bryts av en större väg, än den som idag slingrar sig igenom samhället. Det södra alternativet förbi Skederid kräver dock stor hänsyn till jordbruket vars fortsatta verksamhet indirekt har betydelse för att upprätthålla landskapets kulturmiljövården. Synpunkter från företrädare för lantbruksnäringen i området bör beaktas särskilt för att försöka finna lösningar som möjliggör fortsatt jordbruk och minskade barriäreffekter.

Fortsatt arbete

Samtliga fornlämningar, kända och okända, är skyddade enligt kulturmiljölagen. Området vid Skederid, Husby-Sjuhundra och Gottröra kyrkor omfattas även av landskapsbildsskydd. Tillstånd från länsstyrelsen krävs för eventuella ingrepp.

En arkeologisk utredning kommer att behöva genomföras. Detta för att få kunskap om det finns fler och hittills okända fornlämningar inom utredningsområdet. Det är en fördel om utredningen görs innan val av vägkorridor, eftersom resultatet kan komma att påverka bedömningen av påverkan på fornlämningar. När den arkeologiska utredningen är klar, behövs en analys göras för att klarlägga vilka betydelsefulla lämningar och rumsliga samband som är utmärkande för respektive delsträcka. Analysen ska ge svar på:

- vad som ska undvikas dvs. vad är helt oacceptabelt ur kulturmiljösynpunkt
- var och vilken typ av hänsynstagande som krävs,
- var och hur den tilltänkta vägen kan utformas och gestaltas, så att påverkan på kulturmiljö och landskap kan accepteras, utan att avgörande värden går förlorade.

Det öppna jordsbrukslandskapet utgör en del av riksintresseanspråket inom samma område. Nya barriäreffekter kan medföra försämrade förutsättningar för att bruka jorden och bedriva djurhållning. Detta kan i sin tur skada natur- och kulturmiljövårderna i området. Se även nedan.

Jordbruk

Den jordbruksmark som sammantaget berörs av vägprojektet ligger både inom och utom riksintresseanspråket för kulturmiljövården. All jordbruksmark omfattas emellertid av bestämmelsen enligt 3 kap 4 § MB (se ovan). Jordbruksmarken som berörs inom utredningskorridoren är i klass 3-5 och hör därmed till den bördigaste inom Norrtälje kommun. Av samrådsunderlaget framgår inte tydligt hur de olika alternativen skiljer sig åt, vad gäller påverkan på jordbruksintresset. Länsstyrelsen bedömer att alternativ 2.2 ger ett intrång på jordbruket som inte överväger nyttan

Datum
2015-05-21

Beteckning
3434-3446-2015

med vägätgården. Det är därtill inte förenligt med riksintresseanspråket inom samma område.

Fortsatt arbete

Belysningen av alternativens effekter och konsekvenser på jordbruksmarken och möjligheterna att bedriva ett effektivt jordbruk behöver tydliggöras. Det behöver av underlaget till vägplanen tydligare framgå på vilket sätt alternativen skiljer sig åt med hänsyn till jordbruksintresset. Jordbrukets behov behöver därmed behöver kartläggas för att, om möjligt, hitta trafiklösningar som är förenliga med jordbruksverksamheten.

Naturmiljö

Enligt Länsstyrelsens bedömning så har skogarnas värden underskattats. Detta leder bl.a. till att konsekvenserna för naturmiljön vid Finsta är någorlunda små och de olika alternativen tämligen likvärdiga. De underskattade värdena i skogliga miljöer finns främst i nordliga alternativ förbi Rimbo. De kalkrika markförhållandena i dessa skogar ger förutsättningar för skyddsvärd svampflora. Ett ganska stort antal fynd av rödlistade svampar finns dokumenterad från så väl skogsstyrelsens nyckelbiotoper och naturvärden som vissa mellanliggande skogsbestånd längs vägkorridoren. Detta tyckes inte alls ha uppmärksamrats i inventeringen, kanske på grund av den standardiserade metoden.

Länsstyrelsen bedömer att strandängsbetet söder om Kundbysjön är av högt värde för fågellivet. Betet riskerar att försvinna och fågellivet riskerar att störas om en ny väg byggs alldeles intill betet.

Fortsatt arbete

En eventuell ny väg inom området som hyser strandägarna förutsätter fördjupade utredningar om effekter och konsekvenser på växt- och djurlivet för att om möjligt optimera vägens läge och närmare utformning.

Risk och säkerhet

Väg 77 utgör primär led för farligt gods och utgör en genomfartsled mellan E4 länsgränsen och Norrtälje. I Norrtälje kommun finns även ett antal målpunkter som genererar farligt gods på väg 77. Risken för olyckor med farligt gods behöver därför beaktas vid val av vägkorridor. Länsstyrelsen har granskat riskaspekterna på en mer strukturell och övergripande nivå. Utifrån samhällsrisk, genererad från transporter med farligt gods, så gör Länsstyrelsen samma bedömning som Trafikverket, att den borde vara förhållandevis låg. En förhöjd risk föreligger dock i de alternativ som går genom tätort och specifikt genom Rimbo. Utifrån denna aspekt är därför alternativen som i första hand går runt och söder om staden att föredra. Samma sak gäller vid Gottröra och Finsta, men där är aspekten inte lika kritisk som vid Rimbo.

Datum
2015-05-21

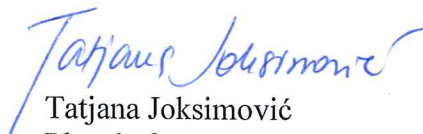
Beteckning
3434-3446-2015

Fortsatt arbete

Länsstyrelsen anser att tidigare inventeringar från bland annat Räddningsverket (2006) är allt för grova och osäkra gällande antalet transporter av farligt gods. Att det endast skulle transporteras ett fåtal transporter av giftiga ämnen (ADR-S klass 6) är enligt Länsstyrelsen inte troligt.

Innan Trafikverkets fattar beslut om närmare lokalisering av vägsträckning bör riskanalyserna ses över med utgångspunkt från statistik utifrån respektive ADR-S klass, med ett riksgenomsnitt över de senaste åren. Aktuell statistik finns att tillgå hos Trafikanalys. Länsstyrelsen anser att en uppdatering utifrån dessa värden behöver göras för att se om/hur detta kan påverka korridorvalet. Detta behöver även beaktas i vägutformningen, för att identifiera var och på vilket sätt skyddsåtgärder för människors hälsa och säkerhet samt miljö kan behöva vidtas.

I ärendets beredning har deltagit Mats Nordin, naturvård, Karin Vela, lantbruk, Mateusz Sosnowski, samhällsskydd och beredskap, Michael Olausson, Agneta Åkerman Kraft och Ylva Othzén, kulturmiljö, Susann Jonsson, föredragande samt Tatjana Joksimović, beslutande.

Tatjana Joksimović
Planchef

Susann Jonsson
Planhandläggare

Kopia: Norrtälje kommun, SBp (TJ, SJ), SBSb (MS), SBk (MO, AÅ-K), Mn (MN), Mg (YO), LB (KV)